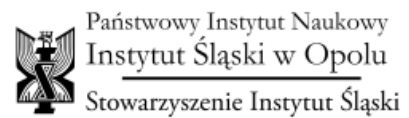

**Międzynarodowa konferencja naukowa pt.
„Colloquium Opole 2014.
10 lat razem w Unii Europejskiej.
Zagrożenia i szanse”**

**2 – 4 listopada 2014 r., Opole
-Księga streszczeń -**

Organizatorzy:

Państwowy Instytut Naukowy – Instytut Śląski
Stowarzyszenie Instytut Śląski

Muzeum Śląskie w Görlitz

Uniwersytet w Ostrawie

Patronat honorowy:

Prezydent Miasta Opola

Finansowanie:

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Referent ds. Kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz

Spis treści

O konferencji.....	4
Program konferencji.....	5
Streszczenia wystąpień, referatów.....	8
<i>Sesja I 10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse</i>	8
<i>Sesja II Wpływ Unii Europejskiej na współpracę trans graniczną</i>	9
<i>Sesja III Samorząd lokalny w Unii Europejskiej</i>	10
<i>Sesja IV Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?</i>	13
<i>Sesja V Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?</i>	14
<i>Sesja VI – dyskusja panelowa Granice Unii Europejskiej</i>	16

O konferencji

W dniach od 2 do 4 listopada 2014 r. w Opolu odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa z cyklu „Colloquium Opole”. Konferencja, której początki organizacji sięgają lat 70. ubiegłego podjęła w tym roku temat obchodów 10. rocznicy wstąpienia Polski i innych krajów Europy Środkowowschodniej do Unii Europejskiej. Tradycyjnie, optyka obrad skupiła się na zagadnieniu polsko-czesko-niemieckich stosunków z jej regionalną – śląską egzemplifikacją.

Konferencja była owocem polsko-czesko-niemieckiej współpracy. Partnerami organizacyjnymi w tym roku były następujące instytucje: Stowarzyszenie Instytut Śląski (partner finansowy), Muzeum Śląskie w Görlitz (partner organizacyjny), Referent ds. Kultury przy Muzeum Śląskim w Görlitz (partner finansowy), Uniwersytet Ostrawski (partner organizacyjny).

Przedsięwzięcie było współfinansowane ponadto przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz Urząd Miasta Opola. Obrady konferencji zostały objęte Patronatem Honorowym Prezydenta Miasta Opola Ryszarda Zembaczyńskiego, który pełnił tę funkcję w latach 2002-2014.

Zamierzeniem organizatorów było to, aby na kanwie refleksji o doświadczeniach pierwszej dekady wspólnej obecności Polski, Czech i Niemiec w Unii Europejskiej, dokonać retrospekcji całego ćwierćwiecza 1989-2014 i zastanowić się nad tym, jak w tym czasie zmieniły się te kraje i tamtejsze społeczeństwa oraz w jaki sposób akcesja oddziaływała w minionych 10 latach na wzajemne relacje i obraz Śląska. Drugim celem nadrzędnym konferencji była próba wyznaczenia możliwych perspektyw i kierunków rozwoju zarówno całej Unii, jak również obszaru historycznego Śląska, podzielonego między Polską, Czechami a Niemcami. Stąd też, organizatorzy zdecydowali konferencji nadać tytuł: **„Colloquium Opole 2014. 10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse”**.

W niniejszej księdze zostały umieszczone streszczenia wygłoszonych wykładów inauguracyjnych oraz referatów, zaprezentowanych w trakcie poszczególnych sesji tematycznych. Część oparto na tekstach przesłanych przez samych autorów, pozostałe są podsumowaniem wystąpień, sporządzonych przez pracowników PIN - Instytutu Śląskiego.

Program konferencji

3 listopada

Godz. 10.00 – Otwarcie konferencji, powitanie gości

Sala im. Karola Musioła, Ratusz, Opole

Godz. 10.30 - *Wykłady inauguracyjne oraz uroczystość nadania tytułu Honorowego Obywatela Miasta Opola*

10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse

- prof. dr hab. inż. Jerzy Buzek, b. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego, Premier RP w latach 1997-2001
- dr Hans-Gert Pöttering, Przewodniczący Fundacji Konrada Adenauera, b. przewodniczący Parlamentu Europejskiego
- Dyskusja

Moderacja i komentarz wykładów: prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Primator Miasta Opawy
Prowadzenie uroczystości nadania tytułu Honorowego Obywatela Miasta Opola: Roman Ciasnocha, Przewodniczący Rady Miasta Opola

Godz. 13.15

- Poczęstunek

Godz. 14.30 Złożenie kwiatów pod pomnikiem upamiętniającym b. synagogę, zniszczoną w nocy z 9 na 10 listopada 1938 r.

Godz. 14.45

Sesja I - Opolski Urząd Wojewódzki, Sala Herbowa

Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną

Moderacja i komentarz:

- dr hab. prof UO, Aleksandra Trzcielińska-Polus, Uniwersytet Opolski

Wystąpienia:

- prof. dr hab. Krystian Heffner, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, *Szanse i zagrożenia współpracy transgranicznej Polski, Republiki Czeskiej i Niemiec w obszarze historycznego Śląska*
- dr Robert Knippschild, Uniwersytet Techniczny w Dreźnie, *Jakość życia i transgraniczne powiązania na pograniczu saksońsko-polskim,*
- Bartłomiej Ostrowski, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, *Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną na przykładzie województwa dolnośląskiego*
- Dyskusja

Godz. 16.15

- Przerwa kawowa

Godz. 16.30

Sesja II - Opolski Urząd Wojewódzki, Sala Herbowa

Samorząd lokalny w Unii Europejskiej

Moderacja i komentarz:

- dr Marek Mazurkiewicz, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski

Wystąpienia:

- Danuta Wesołowska, Wiceprezydent Miasta Opola, *Miasto na miarę wyzwań XXI wieku. Scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Opola i Aglomeracji Opolskiej w nowym okresie programowania UE*
- prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Primator Miasta Opavy, *Opava w Unii Europejskiej*
- Bernd Lange, Starosta Powiatu Görlitz, *Czy federalizm jest szansą dla Europy?*
- Dyskusja

Godz. 18.00

- Zakończenie obrad

4 listopada

Godz. 9.30

Sesja III – Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, sala konferencyjna

Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?

Moderacja i komentarz:

- Prof. RNDr. Tadeusz Siwek, CSc., Uniwersytet Ostrawski

Wystąpienia:

- dr Brygida Solga, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, *Migracje zagraniczne w województwie opolskim: charakter zjawiska i jego znaczenie*
- RNDr. Ivan Šotkovský, Ph.D., VŠB - Uniwersytet Techniczny w Ostrawie, *Zmiany ludnościowe regionu morawsko-śląskiego na tle zmian ludnościowych w Republice Czeskiej i Unii Europejskiej*
- Ulrike Milstrey, Instytut Rozwoju Regionalnego i Planowania Strukturalnego im. Leibniza w Erkner, *25 lat transformacji miast we Wschodnich Niemczech*
- Dyskusja

Godz. 11.00

Przerwa kawowa

Godz. 11.30

Sesja IV - Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, sala konferencyjna

Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?

Moderacja i komentarz:

- dr Markus Bauer, Dyrektor Muzeum Śląskiego w Görlitz

Wystąpienia:

- dr hab. Kazimierz M. Ujazdowski – b. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Poseł do Parlamentu Europejskiego, *Pamięć i przyszłość. Projekt Muzeum Ziem Zachodnich*
- Doc. PhDr. Andrea Pokludová, Ph.D., Uniwersytet Ostrawski, *Pomniki – miejsca pamięci zbiorowej, zapomnienia i pojednania z przeszłością*
- Andrzej Holeczko-Kiehl, Muzeum Śląskie w Katowicach, *Architektura Opola 1918-1939 – manifest tożsamości Państwa-Regionu-Europy/Muzeum Śląskie w Katowicach – czyli o tożsamości nowoczesnego muzeum w Regionie-Państwie-Europie*
- Dyskusja

Godz. 13.00

- Przerwa obiadowa

Godz. 14.30

Dyskusja panelowa – Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, sala konferencyjna
Granice Unii Europejskiej

Moderacja:

- prof. dr hab. Michał Lis, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski

Uczestnicy:

- dr hab. Larysa Leszczenko, Uniwersytet Wrocławski
- prof. dr Ruth Zimmerling, Uniwersytet Jana Gutenberga w Moguncji
- Prof. RNDr. Tadeusz Siwek, CSc., Uniwersytet Ostrawski
- dr Marek Mazurkiewicz, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski

Godz. 16.00

- Zakończenie obrad

Streszczenia wystąpień, referatów

Sesja I

10 lat razem w Unii Europejskiej. Zagrożenia i szanse

Moderacja sesji: prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Primator Miasta Opawy

prof. dr hab. inż. Jerzy Buzek, b. Przewodniczący Parlamentu Europejskiego, Premier RP w latach 1997-2001

Premier Jerzy Buzek swoje wystąpienie rozpoczął od próby podsumowania pierwszej dekady obecności Polski, Niemiec i Czech w Unii Europejskiej, stwierdzając, że punkt ciężkości wykładu spocznie na problematyce stosunków polsko-niemieckich. Zwrócił uwagę na fakt, że obecnie partnerstwo polsko-niemieckie jest dojrzałe i pozbawione balastu, który towarzyszył tym relacjom przez całe dziesięciolecie. Stąd też w swoim wystąpieniu chciał skupić się na wspólnej polsko-niemieckiej polityce realizowanej w wymiarze europejskim. W tym kontekście wyróżnił trzy elementy:

- politykę ekonomiczną Unii,
- politykę energetyczną wspólnoty
- zagrożenia zewnętrzne, z którymi boryka się Europa.

W dalszej części wystąpienia, J. Buzek podniósł kwestię polsko-niemieckiego partnerstwa, które może być nawet pewnym „motorem napędowym” dla całej Unii. Zarówno pod względem przewyższania zaszłości historycznych, jak również budowania wzajemnych kontaktów na bazie wzajemnego zrozumienia i zaufania.

Podsumowując, b. Premier RP, stwierdził, że jakość polsko-niemieckiego partnerstwa jest tak dobra jak nigdy dotąd, jest bowiem oparta nie tylko na gruncie politycznym i ekonomicznym, ale przede wszystkim na wspólnych wartościach. Te fundamenty współpracy muszą pełnić rolę naturalnej broni, przed zagrożeniami gospodarczym, ale również geopolitycznym, które Europa doświadczyła za sprawą Rosji w 2014 r.

dr Hans-Gert Pöttering, Przewodniczący Fundacji Konrada Adenauera, b. przewodniczący Parlamentu Europejskiego

Przewodniczący Fundacji Konrada Adenauera, referat zaczął od zdań po polsku, w których wyraził radość, z obecności w Opolu, zwłaszcza w kontekście uroczystości związanych z nadaniem mu tytułu Honorowego Obywatela Miasta Opola.

Przechodząc do części merytorycznej wystąpienia, zwrócił uwagę, że będzie to jego osobista refleksja na temat zmian, jakie zaszły w Europie na przestrzeni kilkudziesięciu lat, w których upadła żelazna kurtyna, a poróżnione przez wieki narody pojednały się, budując wspólną Unię Europejską. H. – G. Pöttering zwrócił uwagę, że w 1979 r., kiedy zaczynał pracę w Parlamencie Europejskim, obraz Europy był podzielony na dwie zwaśnione części, dziś ten obraz jest zgoła odmienny. W miejsce ideologicznych podziałów pojawiała się współpraca oparta na wspólnych ideałach.

Bazując na tej refleksji podkreślił, że na problemy z jakimi obecnie boryka się Unii, należy patrzeć także pamiętając jak Europa wyglądała przed choćby trzydziestu laty. Według niego wspaniały obieg spraw, jaki miał miejsce na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza, udowadnia, że Europa, która zmieniała się tak bardzo w tych latach jest rodziną wspólnych wartości.

Wykład zakończył przesłaniem, w którym uwypuklił znaczenie rzeczywistych fundamentów Unii Europejskiej, dzięki którym udało się zbudować wspólnotę państw pokojowo do siebie nastawionych, których współpraca jest przykładem dla całego świata.

***

Zwieńczeniem inauguracji obrad konferencji była uroczystość nadania honorowego obywatelstwa Miasta Opola, którą pokierował Przewodniczący Rady Miasta Opola kadencji 2010-2014 Roman Ciasnocha. Laudację dla prof. dr inż. Jerzego Buzka wygłosił Minister Spraw Zagranicznych RP Grzegorz Schetyna, zaś Poseł do Parlamentu Europejskiego Danuta Jazłowiecka – przedstawiła sylwetkę i uzasadnienie nadania honorowego obywatelstwa dla dr. Hansa-Gerta Pötteringa. Warto dodać, że stosowne uchwały Rady Miasta Opola z 26 września tego roku, nadające J. Buzkowi i H.-G. Pötteringowi najwyższe wyróżnienie stolicy województwa opolskiego, zostały powzięte jednogłośnie.

Sesja II

Wpływ Unii Europejskiej na współpracę trans graniczną

Celem pierwszej sesji była refleksja o tym, w jakim sposób szansę, jaką przyniosła wspólna obecność w Unii Europejskiej wykorzystwały poszczególne śląskie subregiony: województwo opolskie, kraj morawsko-śląski i Saksonia oraz poszukiwanie odpowiedzi na pytania dotyczące tego:

- jak kształtowała się polsko-czesko-niemiecka współpraca na historycznym obszarze Śląska w wymiarze gospodarczym, politycznym, społecznym w latach 2004-2014?
- na ile członkostwo w Unii Europejskiej zdynamizowało polsko-niemiecko-czeską współpracę gospodarczą, polityczną, społeczną na obszarze historycznego Śląska?
- jakie są podobieństwa i różnice oraz dysproporcje pomiędzy współpracą polsko-niemiecką, czesko-polską, a czesko-niemiecką?
- jakie zagrożenia i szanse wiążą się z dalszym pogłębianiem trans-granicznej współpracy?

prof. dr hab. Krystian Heffner, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, Szanse i zagrożenia współpracy transgranicznej Polski, Republiki Czeskiej i Niemiec w obszarze historycznego Śląska

K. Heffner w swoim wystąpieniu nakreślił potencjał do dalszego rozwoju polsko-niemiecko-czeskiej współpracy na historycznym obszarze Śląska. Dokonał próby zbilansowania rezultatów tej współpracy na przestrzeni minionych 10 lat, czyli od momentu przystąpienia Polski i Czech do Unii Europejskiej.

dr Robert Knippschild, Uniwersytet Techniczny w Dreźnie, Jakość życia i transgraniczne powiązania na pograniczu saksońsko-polskim

R. Knippschild punkt ciężkości swojego referatu skupił na zagadnieniu poziomu życia na obszarze polsko-niemieckiego pogranicza. Zwracał uwagę, że utrzymanie wysokiego poziomu życia jest współcześnie naczelnym wyzwaniem dla obu krajów. Zachodzące przemiany strukturalne i demograficzne osłabiają potencjał ludnościowy tych obszarów, co prowadzi do stopniowego pogarszania się sytuacji ekonomicznej polskiej i niemieckiej części Śląska. Według niego, trudności rozwojowe polsko-niemieckiego pogranicza uda się przezwyciężyć lub złagodzić poprzez wzmacnianie procesu integracji. W tym rozumieniu należy kształtować i promować polsko-niemieckie oferty edukacyjne, wzmacniać współpracę międzyinstytucjonalną, wspierać dwujęzyczną, a przede wszystkim znosić ograniczenia formalno-prawne.

Bartłomiej Ostrowski, Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego, Wpływ Unii Europejskiej na współpracę transgraniczną na przykładzie województwa dolnośląskiego

Przedstawiciel Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego nakreślił zagadnienie współpracy transgranicznej i jej ewolucji po 2004 r. z perspektywy województwa dolnośląskiego.

Sesja III ***Samorząd lokalny w Unii Europejskiej***

Tematem przewodnim II sesji pt. Samorząd lokalny w Unii Europejskiej, była analiza miejsca i roli UE na poziomie wspólnot lokalnych oraz próba poszukiwania odpowiedzi na pytanie na ile fundusze europejskie zdynamizowały rozwój tych wspólnot w Polsce, Czechach i Niemczech. W tym sensie, referenci starali się odpowiedzieć na pytania:

- jakie piętno na Saksonii, województwo opolskie, Kraj Morawsko-Śląski odcisnęła Unia Europejska?
- jak JST na Śląsku korzystają z szans, jakie daje członkostwo? (globalne liczby pozyskanych środków, dynamika zmian w dochodach miasta, największe i najważniejsze inicjatywy, projekty, które zrealizowano po 2004 r.);
- jaką rolę w funkcjonowaniu JST na Śląsku mają obecnie środki europejskie? Gdzie jest granica pomiędzy wsparciem a uzależnieniem? Jak przedstawia się sytuacja Opola, Górlitz i Ostrawy na tle innych JST w województwie, landzie czy kraju czy innych miast podobnej wielkości pod względem wykorzystywania środków unijnych?
- czy członkostwo w UE dla samorządu można postrzegać w innych kategoriach niż tylko finansowych? Jeśli tak, to w jakich? Czy Opole w UE zmienia się tylko środkiem unijnym?
- jakie szanse stoją przed Saksonią, województwem opolskim, krajem morawsko-śląskim? Jakie scenariusze rozwoju przewiduje się dla tych miast, zarówno w kontekście nowego okresu programowania, jak i zagrożeń dotyczących region i kraj?

Danuta Wesołowska, Wiceprezydent Miasta Opola, Miasto na miarę wyzwań XXI wieku. Scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Opola i Aglomeracji Opolskiej w nowym okresie programowania UE

STRESZCZENIE AUTORKI

Minęło 10 lat od przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Członkostwo w strukturach unijnych oznacza dla Polaków bezpośredni i czynny udział w procesie politycznej i gospodarczej integracji europejskiej. Przebiega ona w oparciu o cztery fundamentalne swobody Unii Europejskiej - na obszarze rynku wewnętrznego 28 państw wspólnoty obowiązuje swobodny przepływ osób, towarów, usług i kapitału.

My, obywatele byłych demoludów, żyjący przez dziesiątki lat po tej stronie „żelaznej kurtyny”, czujemy się dziś pełnoprawnymi Europejczykami, korzystającymi z wolności, które dawniej były przywilejem wolnego świata. Jest to poczucie w pełni uprawnione i wysoce satysfakcjonujące. Uzyskaliśmy prawo wyboru miejsca zamieszkania i pracy w dowolnym kraju UE. Dotyczy to także swobody działalności gospodarczej, zniknęły bowiem granice dzielące kraje tworzące rynek wewnętrzny UE. Poczucie wolności osobistej, którym możemy cieszyć się w wolnej Polsce od 25 lat, zyskało nowy wymiar. Uczestniczymy w wyborach do Parlamentu Europejskiego, przekraczamy granice bez kontroli i bez konieczności legitymowania się paszportem. Fakt, iż Polak wybrany został na stanowisko przewodniczącego Rady Europejskiej przyjmujemy jako potwierdzenie wysokiej rangi naszego kraju wśród państw członkowskich UE.

Polska jest członkiem unii gospodarczej; przystąpienie do unii walutowej pozostaje kwestią czasu i spełnienia określonych wymogów. To ważny krok w integracji polskiej gospodarki z europejskim systemem ekonomiczno-finansowym.

Pomimo iż różnice w poziomie rozwoju społecznego i ekonomicznego pomiędzy państwami „starej” i „nowej” Unii pozostają znaczne, korzyści wynikające z przystąpienia do UE są bezsporne. Polska jest jednym z najbardziej dynamicznie rozwijających się krajów w Europie.

Wyrównaniu różnic i zwiększeniu potencjału rozwojowego służy europejska polityka spójności. Jej najważniejszym instrumentem finansowym są fundusze strukturalne. Polska jest obecnie ich największym beneficjentem. Jest rzeczą bezsporną, iż tak znaczne dodatkowe środki finansowe stały się w ostatnich latach dźwignią rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, umożliwiły podniesienie poziomu życia Polaków i zmniejszenie dystansu dzielącego nasz kraj od pozostałych państw Unii Europejskiej. Dlatego też analizując korzyści wynikające z przystąpienia do struktur unijnych najczęściej wskazujemy na kwoty i sposób wykorzystania pozyskanych funduszy unijnych. Towarzyszy temu zwykle opis inwestycji zrealizowanych przy ich wsparciu, wybudowanych dróg, sieci wodno-kanalizacyjnych, nowych i zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej. To nasze sprawy codzienne, bardzo nam bliskie. Z punktu widzenia samorządów, których podstawowym celem działania jest zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, jest to niezmiernie ważny aspekt.

PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc., Primator Miasta Opawy, Opava w Unii Europejskiej

Urzędujący primator – odpowiednik polskiego burmistrza miasta Opawy w swoim referacie nakreślił ewolucję obrazu Opawy na tle minionych 10 lat. Przedstawiając zestawienie rezultatów członkostwa Czech w Unii Europejskiej z perspektywy lokalnej podkreślił zarazem, że fundusze rozwojowe, płynące z Brukseli nie były i nie mogą być jedynym czynnikiem odpowiedzialnym, na którym oparta jest polityka regionalna. W tym rozumieniu, środki unijne dają impuls do rozwoju, same jego generując. Z. Jirasek zwrócił uwagę również na problemy funkcjonowania samorządu lokalnego w Czechach, który na przestrzeni minionej dekady przeszedł poważne przekształcenia kompetencyjne, co spowodowało poważne obciążenie gmin zadaniami, których realizacja wymaga dodatkowych funduszy.

Bernd Lange, Starosta Powiatu Górlitz, Czy federalizm jest szansą dla Europy?

STRESZCZENIE AUTORA

Hat der Föderalismus eine Chance in Europa?

Diese zentrale Frage stelle ich in den Mittelpunkt, wenn es um die Selbstverwaltung in der Europäischen Union geht.

Die Europäische Charta der kommunalen Selbstverwaltung vom 15. Oktober 1985 verpflichtet die Vertragsstaaten zur Anwendung von völkerrechtlichen Grundregeln, die die politische, verwaltungsmäßige und finanzielle Selbständigkeit der Gemeinden gewährleisten. Der Zweck der Charta ist es, gemeinsame und messbare europäische Standards für den Schutz der Rechte lokaler Behörden festzulegen, um den Bürger die Möglichkeit zu geben, an den Entscheidungsprozessen teilzunehmen, die seinen unmittelbaren Lebensraum betreffen. Doch wird diese Europäische Charta nicht immer von der Europäischen Union angewendet.

Eine stetig wachsende Zentralisierung nach Brüssel ist mehr und mehr zu bemerken. Die Akzeptanz und Identifikation der Bürgerinnen und Bürger mit Europäischen Union schwindet dagegen zusehends.

Eine Umfrage des Allensbacher Institut vom Oktober 2012: Wo meint der deutsche Bürger keinerlei Einfluss zu haben? 14 Prozent der Befragten sahen keinen Einfluss beim lokalen Geschehen, bei Entscheidungen auf europäischer Ebene waren 75 Prozent der Befragten dieser Meinung! Wollen wir dann, auch als gute Demokraten, immer mehr Zuständigkeiten an die Kommission und das EU-Parlament übertragen und so dem Einfluss der Bürger entziehen? Oder wäre es nicht besser, dem entgegen-zu-treten und den Föderalismus zu stärken?

Ich denke, es ist von enormer Bedeutung für die Zukunft des europäischen Gedankens und der Weiterentwicklung der Europäischen Union, den Menschen ein Mitbestimmungsrecht bei europäischen Fragen zu geben und das Gefühl zu vermitteln, Einfluss auf Entscheidungen zu haben.

Die Menschen müssen sich in Europa wahrgenommen fühlen. Ich bin der Meinung, das beginnt im Kleinen – auf der kommunalen Ebene.

Sesja IV

Migracje – między depopulacją a nową wielokulturowością?

Pod czas IV sesji omawiano jeden z największych problemów wszystkich trzech subregionów jakim jest niepokojąca sytuacja demograficzna, którą komplikują negatywne skutki migracji. Celem tej części konferencji była ponadto próba poszukiwania odpowiedzi na następujące pytania:

- w jaki sposób zmienia się i zmieni się obraz Śląska wskutek zachodzących dynamicznych przemian demograficznych i utrzymującej się migracji?
- na ile polityka demograficzna może być odpowiedzią na negatywne konsekwencje migracji i starzenia się społeczeństwa?
- czy Śląsk ma szansę stać się regionem imigrantów?
- jakie narzędzia polityczne i finansowe wdrażane są lub będą w polskiej, czeskiej i niemieckiej części Śląska, by zahamować względnie odwrócić wektor negatywnego rozwoju sytuacji demograficznej?

dr Brygida Solga, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski, Migracje zagraniczne w województwie opolskim: charakter zjawiska i jego znaczenie

Przedstawicielka Państwowego Instytutu Naukowego – Instytutu Śląskiego w Opolu pochyliła się nad zjawiskiem migracji zagranicznych w województwie opolskim, podejmując się próby charakterystyki i znaczenia tego zjawiska. Zaznaczyła, że problem migracji zagranicznych w województwie opolskim ma dwojakie znaczenie. Z jednej strony, do pozytywów można zaliczyć fakt, że mieszkańcy regionu w rankingach wysokości dochodów rozporządzalnych zajmują czołowe miejsca w kraju, wyraźnie wyprzedzając województwa o podobnym potencjale ludnościowym i ekonomicznym. Z drugiej natomiast, migracje te mają negatywne konsekwencje natury społecznej, ale również demograficznej.

RNDr. Ivan Šotkovský, Ph.D., VŠB - Uniwersytet Techniczny w Ostrawie, Zmiany ludnościowe regionu morawsko-śląskiego na tle zmian ludnościowych w Republice Czeskiej i Unii Europejskiej

STRESZCZENIE AUTORA

Populační vývoj Moravskoslezského kraje na pozadí populačního vývoje Česka a Evropské unie

Článek je zaměřen na hledání rozdílů v populačním vývoji a procesu stárnutí české populace na úrovni regionů soudržnosti (NUTS 2). Prostorová hierarchie je zaměřená na území osmi regionů soudržnosti Česka: Střední Čechy (SČ), Střední Morava (SM), Moravskoslezsko (MS), Severovýchod (SV), Severozápad (SZ), Praha (PH), Jihovýchod (JV) a Jihozápad (JZ). Dynamická prostorová typologie využívá základních demografických ukazatelů, kterými jsou hrubá míra přirozeného

přírůstku (**hmpp**), hrubá míra migračního salda (**hmms**) a hrubá míra celkového přírůstku populace (**hmcpp**). Dalším cílem bylo rozdělení všech regionů soudržnosti Česka podle váhy dětí a senior do čtyř skupin podle hloubky procesu stárnutí: mírně stárnoucí populace, stárnoucí populace, stará populace a velmi stará populace. K prohloubení poznatků o procesu stárnutí byly území rozdíly posouzené také pomocí ukazatele indexu stáří (**is**) a dynamického indexu stáří (**is_D**) v letech 1991 až 2011.

Výzkum procesů populačního vývoje a stárnutí se soustředil na období po roce 1970 a vychází z každoročních dat běžné evidence od roku 1971 nebo z posledních tří cenzů (1991, 2001, 2011), které na území našeho státu provedl ČSÚ. Výsledkem analytického zkoumání procesu populačního vývoje regionů soudržnosti Česka je vytvořená dynamická regionální typologie pro časový úsek posledních 43 let. Starší data za regiony soudržnosti byla přepočítána na jejich současná území.

Typologie procesu stárnutí je provedena na základě srovnávání zastoupení dětí a seniorů v populaci. Metodika pracuje s extenzitními ukazateli relativních vah sledovaných věkových skupin a především s intenzitními ukazateli jako jsou index stáří a dynamický index stáří. Pro grafické zpracování kartogramů je využito nástrojů metody ArcMap 10.1. Hlavním cílem výzkumné práce bylo rozřídění českých regionů soudržnosti na základě dosažené úrovně stárnutí do čtyř skupin (mírně stárnoucí populace, stárnoucí populace, stará populace a velmi stará populace) a posoudit nejen prostorové odlišnosti stárnutí obyvatel Česka dnes, ale také jejich dynamiku za posledních dvacet let.

Ulrike Milstrey, Instytut Rozwoju Regionalnego i Planowania Strukturalnego im. Leibniza w Erkner, 25 lat transformacji miast we Wschodnich Niemczech

Ulrike Milstrey svoje vystápenie podzieliła na cztery części, w których omówiła zagadnienie polityki budownictwa miejskiego i proces kurczenia się ośrodków miejskich przed 1989 r., proces rozwoju miast w okresie transformacji (przełom lat 80. i 90. Ubiegłego wieku), tendencje re urbanizacyjne i polaryzacyjne w okresie posttransformacyjnym. Referat podsumowała próbą prognozy przyszłego rozwoju miast na terenie Niemiec Wschodnich. Tłem, na którym oparła swój referat były przemiany demograficzne krajów związkowych byłej NRD, jakie zachodziły na przestrzeni minionego ćwierćwiecza.

Sesja V

Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?

W sesji historycznej zatytułowanej Jaka europeizacja dziedzictwa kulturowego Śląska?, którą moderował dr Markus Bauer, Dyrektor Muzeum Śląskiego w Görlitz uczestnicy starali się odpowiedzieć na następujące pytania:

- jakie miejsce w Wspólnocie Europejskiej ma współcześnie dziedzictwo kulturowe Śląska?
- na ile dziedzictwo kulturowe Śląska jest żywym elementem polskiej, czeskiej czy niemieckiej współczesności i w jaki sposób ewoluuje w sensie społecznym i politycznym?

- czy dziedzictwo kulturowe Śląska jest także wspólną wartością dla Polaków, Czechów i Niemców, a na ile jest nadal źródłem różnic i nieporozumień?
- jakie są podobieństwa i różnice narracji o Śląsku w Polsce, Czech i Niemczech, w kontekście polsko-niemieckiej, czesko-polskiej i czesko-niemieckiej historii sąsiedztwa?
- na ile narodowa narracja o Śląsku, zawłaszczająca dziedzictwo tego regionu tylko dla jednego kraju jest nadal obecna w publicznym dyskursie i jakie rodzi konsekwencje?

dr hab. Kazimierz M. Ujazdowski – b. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Poseł do Parlamentu Europejskiego, Pamięć i przyszłość. Projekt Muzeum Ziem Zachodnich

STRESZCZENIE AUTORA

Pamięć i przyszłość. Projekt Muzeum Ziem Zachodnich

Jedną z najważniejszych konsekwencji II wojny światowej okazała się zmiana granic państwa polskiego. Wskutek niemieckiej i sowieckiej okupacji, a następnie jałtańskiej decyzji trójki wielkich mocarstw nastąpiło przymusowe przesiedlenie pozbawionej własnych małych ojczyzn ludności dawnych Kresów Wschodnich na tereny przyłączone do Polski w 1945 roku.

Projekt Muzeum Ziem Zachodnich wychodzi z założenia, że potrzebna jest nowoczesna instytucja prezentująca cywilizacyjny i kulturowy dorobek stworzony przez Polaków na ziemiach zachodnich po okresie zniszczeń wojennych. Ukazuje wyjątkowość tego doświadczenia historycznego, które wykracza poza historię narodową i koncentruje się na jego najważniejszych elementach. Chodzi o ukazanie integracji społecznej dokonanej ze znaczącym udziałem Kościoła Katolickiego, dorobku w sferze kultury i nauki oraz udziału ziem zachodnich w dziejach polskiej wolności (Wrocław był bez wątpienia drugim obok Gdańska ośrodkiem solidarnościowego oporu). Osobne miejsce powinno zająć przedstawienie inicjatywy przewyciężających podział jałtański i budujących jedność narodów Europy. W pierwszej kolejności chodzi o ukazanie znaczenia dzieła Kardynała Kominka autora historycznego "Orędzia" biskupów polskich do biskupów niemieckich i prawdziwego promotora integracji europejskiej.

Doc. PhDr. Andrea Pokludová, Ph.D., Uniwersytet Ostrawski, Pomniki – miejsca pamięci zbiorowej, zapomnienia i pojednania z przeszłością

STRESZCZENIE AUTORKI

Studie se v konceptu míst paměti věnuje dané problematice na několika vybraných případech pro region Rakouské Slezsko. Multietnický region se vyznačuje četnými aspekty stýkání a potýkání „nás“ a těch „druhých“ na úrovni pomníkové kultury. Pomníky nesly ideologický odkaz zřizovatelů, což se odráželo v jejich funkci při změně politických systémů, kdy některé byly odstraněny z veřejného prostoru, jiné byly překryty jiným ideologickým odkazem a další se staly tzv. zapomínky. Po roce 1989 se stávají znovuobjevovanými místy paměti a vyrovnávání se s komplikovanou minulostí regionu.

Andrzej Holeczko-Kiehl, Muzeum Śląskie w Katowicach, Architektura Opola 1918-1939 – manifest tożsamości Państwa-Regionu-Europie/Muzeum Śląskie w Katowicach – czyli o tożsamości nowoczesnego muzeum w Regionie-Państwie-Europie

Reprezentant Muzeum Śląskiego w Katowicach podzielił swoje wystąpienie na dwie części. W pierwszej, skupił się na architekturze Opola okresu międzywojnia, na której odzwierciedlił się duch tamtych czasów. Referent zaprezentował na przykładach opolskich gmachów publicznych, banków i innych budowli wpływ polityki na kształtowanie wizerunku miasta, regionu i państwa. W części drugiej natomiast zaprezentował ogólne założenia powstającego w Katowicach Muzeum Śląskiego, którego celem będzie prezentacja skomplikowanych kart najnowszej historii Śląska.

Sesja VI – dyskusja panelowa ***Granice Unii Europejskiej***

dr hab. Larysa Leszczenko, Uniwersytet Wrocławski

prof. dr Ruth Zimmerling, Uniwersytet Jana Gutenberga w Moguncji

Prof. RNDr. Tadeusz Siwek, CSc., Uniwersytet Ostrawski

dr Marek Mazurkiewicz, Państwowy Instytut Naukowy - Instytut Śląski

Ostatnia część merytoryczna konferencji spełniła dwie funkcje. Oprócz dyskusji na temat możliwych kierunków rozwoju Unii Europejskiej w wymiarze politycznym i ekonomicznym, była to także forma podsumowania dwudniowych obrad.

W tym rozumieniu Sesja VI była klamrą spinającą poprzednie części przedsięwzięcia. W trakcie sesji pojęcie granic Unii Europejskiej interpretowano, jako granice w wymiarze wewnętrznym oraz wewnętrznym.

Próbowano odpowiedzieć w jakim kierunku powinny ich zmiany strukturalne UE, które usprawniłyby funkcjonowanie wspólnoty. Zastanawiano się również nad tym czy rozwiązaniem problemów może być dalsza federalizacja oraz jakie konsekwencje dla UE przyniesie kryzys ukraiński oraz inne wyzwania z poziomu polityki międzynarodowej?